Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: 'Svoboda', 81-83 Grand St., Jersey City, N. J.
Тел: HEnderson 4-0237
УНС: HEnderson 5-8740

РІК LXIV. Ч. 36. ЦЕНТІВ 10 CENTS ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СУБОТА, 23-го ЛЮТОГО (FEBRUARY) 1957. TWO SECTIONS (SECTION 1) No. 36. VOL. LXIV.

АЙЗЕНГАВЕР: ІЗРАЇЛЬ ПОВИНЕН ВИКОНАТИ ПОСТАНОВИ ОН

ПРЕЗИДЕНТ У ПРОМОВІ ДО НАРОДУ ЗАКЛИКАВ ІЗРАЇЛЬ ЕВАКУВАТИ ЄГИПЕТСЬКУ ТЕРИТОРІЮ.

Вашингтон. — Об'єднані Нації не мають вибору, опинившись перед фактом, що Ізраїль відмовився відкликати свої війська з решти єгипетської території, поки не дістане гарантій щодо поведінки Єгипту в майбутньому. В тій ситуації Об'єднані Нації мусять або признати, що вони не всилі завести ладу на Середньому Сході, а це було б нещастям для цілого світу, або старатися примусити Ізраїль підпорядкуватись попереднім резолюціям Об'єднаних Націй. Це справа принципу: якщо в основі чартеру Об'єднаних Націй лежить принцип, що не вільно полагоджувати міжнародних конфліктів силою, то не можна погодитися з становищем Ізраїлю, що слід використати переведену збройну акцію для диктування певних передумов замирення. Не вільно теж релігійному народові наслідувати поведінку Совєтського Союзу, який знехтував резолюціями Об'єднаних Націй в справі Мадярщини. З'єдинені Держави не залишили найменшого сумніву щодо свого погляду на таку поведінку Совєтів і вживають морального натиску на СССР, бо з уваги на силу Совєтів і їх право вета не можна вжити інших засобів. Було б дуже сумно, коли б так само треба було віднестися до Ізраїлю. Тому треба сподіватися, що Ізраїль таки признає слушність таким аргументам і відкличе свої війська. — Такий — в найзагальніших рисах — був стрижень великої промови, що її виголосив до американського народу президент Айзенгавер в середу вечером. Ту промову передавали всі радіо- і телевізійні стації в Америці. — Президент пригадав коротко історію теперішнього конфлікту. Він пригадав резолюцію Об'єднаних Націй з 2 листопада мин. року, яка закликала Англію, Францію і Ізраїль до відкликання своїх військ з єгипетської території, щоб дати змогу після того мирно поладнати спірні проблеми, які спонукали ті держави до збройного виступу. Президент хвалив мудрість Англії і Франції, які послухали того заклику. Вони, мовляв, дали велику данину в користь миру у світі. Ізраїль теж частинно завернув свої війська. Ізраїльський прем'єр заявив тоді, що Ізраїль цілком відкличе свої війська, якщо знатиме, що на їх місце прибудуть частини Збройного Поготівля Об'єднаних Націй. Так воно має статися, але Ізраїль висунув тоді інші передумови. В своєму теперішньому становищі Ізраїль домагається залишення в смузі Ґази ізраїльської цивільної адміністрації. Це — казав Президент — перечило б постановам договору про перемир'я з 1949 року, які казали про передання тієї території під адміністрацію Єгипту. Президент переказав потім пропозицію, що її зробив державний секретар Доллес в розмові з ізраїльським амбасадором: що ЗДА вважають, що Ізраїль має право користуватися міжнародними водами затоки Акаби і Суезького каналу та що ЗДА стоять на становищі, щоб у смузі Ґази розташовано „міжнародну поліцію" Об'єднаних Націй. Президент признав, що Єгипет порушував постанови Об'єднаних Націй, знехтувавши резолюцією Ради Безпеки про право Ізраїлю користуватись міжнародними водами, але ствердив, що обидві сторони, Ізраїль і Єгипет, раз-у-раз порушували перемир'я своїми взаємними зачіпними акціями і відплатними діями. Президент перестеріг тепер Єгипет, щоб не продовжував такої поведінки. У своїй промові Президент не говорив виразно ані про санкції, ані про ґарантії. Але він не залишив сумніву, що на випадок дальшого спротиву Ізраїлю відкликати свої війська з Єгипту, Об'єднані Нації мусять прийняти резолюцію про застосування проти Ізраїлю господарських санкцій і бойкоту та що тоді З'єдинені Держави будуть зобов'язані тій резолюції підпорядкуватись і такі санкції перевести.

Промова Президента прийшла в тому самому дні, коли в Білому Домі відбулась велика нарада Президента з представниками обох партій з Конґресу. У тій нараді взяли участь також державний секретар Доллес, амбасадор ЗДА в ОН Генрі Кебот Ладж, асистент Президента Шерман Адамс, його заступник ген. Вілтон Персонс, пресовий референт Джеймс Гаґерті й адміністраційний асистент Брайс Гарлов. На тій конференції не було голосування ані не формульовано рішень якимись резолюціями, але це була — як заявили потім різні її учасники — цілком свобідна і найбільш щира та одверта виміна думок. За пресовими інформаціями, більшість приявних членів Конґресу заявлялась проти стосування санкцій проти Ізраїлю, але вислухували інформацій і арґументів Президента, державного секретаря Доллеса і амбасадора Ладжа.

GEORGE WASHINGTON

February 22, 1732 — December 14, 1799

Айзенгавер найменував Снайдера на асистента секретаря оборони

Вашинґтон. — Президент Айзенгавер 20-го лютого найменував свого асистента пресового секретаря Мирея Снайдера на асистента секретаря оборони для публічних справ. Снайдер займе становище дотеперішнього секретаря оборони Роберта Т. Росса, який зрезиґнував 14-го лютого, бо дві конґресові комісії вели слідство в справі кантрактів, які його дружина заключила з департаментом оборони про доставу одностроїв. Новий асистент секретаря оборони Снайдер уродився в Брукліні, Н. Й., був політичним репортером щоденника „Ню Йорк Геральд Трібюн" від 1946 року, а перед тим відслужив чотири роки при армії, де дістав ступінь капітана. Президент найменував на асистента секретаря армії колишнього конґресмена Дюї Шорта, який програв вибори в листопаді минулого року.

Закінчився страйк портових вантажників

Ню Йорк. — Страйк 45 тисяч портових вантажників, який тривав 8 днів, офіційно закінчився ввечорі 20-го лютого, і вранці 21-го лютого вантажники мали почати працю в портах від стейту Мейн до Вірджінії. Тільки в Балтіморі праця мала б початися аж в понеділок 25-го лютого, бо там найпізніше прийшло до порозуміння між вантажниками і працедавцями. Робітники мають ще і в інших місцевостях голосуванням виявити згоду на заключений контракт, але в головній управі Спілки Вантажників панує настрій, щоб не продовжувати страйку, і тому Ню Йорк натискав на Балтімор, щоб там якнайшвидше закінчили страйк на тих самих умовах, які прийнято в Ню Йорку і інших портах. Контракт є важний на три роки, починаючи від 1-го жовтня 1956 року. Згідно з умовою робітники мають дістати підвишку платні впродовж трьох років на 32 центи за годину так, що вона збільшиться з теперішніх 2.48 доляра до 280. Згідно з контрактом працедавці збільшать з 9-ох до 14-ох центів вкладку від години праці на добродійні цілі. В Ню Йорку вантажники дістали третій тиждень платних вакацій і 5 днів платних свят.

Американські правники проти поправки Брікера про обмеження влади Президента

Шикаґо, Ілл. — Палата Делеґатів Американського Адвокатського Товариства на своїх зборах ухвалила резолюцію, в якій виступає проти поправки до конституції, яку знову вніс до Конґресу республіканський сенатор з Огайо Джан В. Брікер. Цю поправку відкинув Конґрес минулого року, бо вона старалася обмежити права американського президента заключувати договори з чужими державами. На думку правників, теперішні обмеження влади Президента є зовсім вистачальні, і тому немає потреби ухвалювати ще додаткову поправку до конституції. — Сенатор Брікер заявив у Вашинґтоні, що головний бій за ту поправку відбудеться в Конґресі аж найближчого року, бо цього року він вдоволиться тим, що цю його пропозицію вирішуватиме Сенатська Комісія Закордонних Справ.

Летунство ЗДА дістало атомові ракети

Вашинґтон. — Секретар оборони Чарлз Е. Вилсон 20 лютого повідомив про те, що оборонні літаки вже дістали атомові ракети, які могли б вистрелювати проти ворожих бомбовиків, якщо б вони налетіли на територію цієї країни. Вилсон заявив, що не подає місцевостей, в яких стоять ті літаки, ані не подає дати, коли літаки дістали атомові ракети, бо це належить до військових таємниць. Та преса догадується, що під охороною тієї атомової зброї є промислові ракети, порти, великі комунікаційні центри і військові та наукові інсталяції. З Пентаґону вияснюють, що вже давніше проєктувалося обороняти країну при допомозі атомових ракет, і тому повідомлення про користування ними не означає того, що тепер збільшилася небезпека налету на цю країну.

Канада не зменшуватиме своїх військ в Европі

Оттава. — Міністер оборони Ралф Кемпні заявив в канадійському парляменті, що уряд не думає тепер зменшувати своїх збройних сил в Европі. Не будуть зменшувати ані числа наземних військ, ані числа летунів, хоч Англія заповіла редукцію своїх збройних сил в Західній Німеччині. Кемпні сказав, що не може відповісти на запит, на скільки Англія хоче зменшити свої збройні сили в Европі, бо цю справу вирішать представники Великої Британії разом із командою НАТО. Досі повідомляли в пресі, що Англія хотіла б забрати з Европи коло 30,000 вояків, в тому числі були б і всі летуни, бо плянується все англійське летунство з Німеччини перевезти до Англії. Канада має тепер в Німеччині одну повну бриґаду і 12 ескадриль бойових літаків.

Король Савд заповів, що з'ясує арабам політику ЗДА

Рабат. — Під час свого перебування в столиці Марокко на відвідинах в марокканського султана Мохаммеда V, савді-арабський король Савд заявив у пресовому інтервю, що він з'ясує політику ЗДА членам конференції у Каїро, куди він приїде в суботу цього тижня. На тій конференції король Савд зустрінеться знову з єгипетським президентом Нассером, сирійським президентом Шукрі ель Куватлі та йорданським королем Гуссейном. Савд заявив, що З'єдинені Держави бажають собі „наближення до арабських країн" і що він те бажання передасть названим керівникам трьох інших арабських держав та що вони спільно вирішать дальшу політику. Він признав, що він шукав у Вашинґтоні з'ясування „різних питань" і що він те пояснення дістав та що тепер бачить „ясно ситуацію". Проте король Савд не змінив свого неґативного відношення до Багдадського пакту, куди належить Ірак, як єдина арабська держава, та мусульманські держави Туреччина, Пакістан і Іран, а також Англія. Савд стоїть на становищі, що арабські держави не повинні підписувати тісного політичного союзу з жадною не-арабською державою, бо від цього, мовляв, грозить „небезпека для нашої незалежности".

В Єгипті відбуваються таємні наради

Каїро. — Єгипетський президент Нассер скликав в середу 20 ц. м. надзвичайне засідання свого уряду, яке впродовж кількох годин нараджувалось над ситуацією, що склалась внаслідку відмови Ізраїлю відкликати свої війська з смуги Ґаза і побережжя затоки Акаби. Тому, що в тих нарадах взяв участь також головний командант єгипетської армії ген. Гакім Амер, здогадуються, що мова була про можливість заатакування Ізраїлю єгипетською збройною силою. Однак, за газетними коментарями, Єгипет мабуть не зважиться в теперішній міжнародній ситуації на війну, а обмежиться до натиску на Захід і на Ізраїль зупинюванням робіт над очищенням Суезького каналу. Ця остання справа заалярмувала Об'єднані Нації. З Ню Йорку відлетів до Єгипту один із найближчих співробітників генерального секретаря Гаммершилда, Альфред Кацін, з місією вияснити Нассерові, що Об'єднані Нації є проти в'язання справи Суезького каналу з конфліктом із Ізраїлем.

Москва задемонструвала своє невдоволення Тітом

Москва. — Прийняття, влаштоване з нагоди перебування в столиці СССР делеґації від болгарського уряду і партійної верхівки, перетворилось насправді в анти-юґославську демонстрацію. Хоч Юґославії ані Тіта не називали за іменем, проте всі чотири головні промовці — Булґанін і Хрущов від московських большевиків і комуно - болгарський прем'єр Антін Юґов та віце - прем'єр Вулко Червенков одностайно таврували „ворогів соціялізму", які „розбивають єдність комуністичного руху" та ллють, мовляв, воду на млин „імперіялістів" своїми „демократизаційними жестами". Всі названі промовці недвозначно під адресою Тіта говорили про шкідливість спроб „деяких одиниць" піддавати в сумнів давню інтепретацію навчань Маркса й Леніна. Анти-тітоївські настрої на Кремлі проявились наявно під час того, як Хрущов представляв за чергою всіх членів болгарської делеґації. Після розмірно слабих оплесків, що розлягались після названня прізвищ прем'єра Юґова і болгарського партійного провідника Тодора Живкова, бурхливу овацію зроблено Вулкові Червенкові, який має славу найзавзятішого ворога Тіта. Вулко Червенков був „болгарським Сталіним", увівши у Болгарії кривавий терор, що ним винищував всіх своїх противників. За його урядування в характері прем'єра і водночас першого секретаря комуно - болгарської партії, він казав розстріляти, як „ворога народу", попереднього прем'єра Трайхо Костова. В минулому році „реабілітовано" Костова, а Червенкова здеґрадовано на становище віце-прем'єра. Тепер він став знову фактичним диктатором у Болгарії, хоч і на офіційному становищі віце-прем'єра. Він далі смертельний ворог Тіта і його націонал-комуністичних теорій.

Помер таємничий кремлівський пацієнт: генерал В. А. Малишев

Москва. — В середу вночі внаслідок затяжної хвороби левкемії помер Вячеслав А. Малишев, заступник голови совєтської державної господарської комісії, багатократний міністер, генерал. Він був саме тим таємничим кремлівським пацієнтом, що до нього викликували з початком цього місяця відомого німецького спеціяліста для хворіб крови д-ра Ганса Шультена. З якихось невідомих причин совєтський уряд не хотів тоді виявити прізвища пацієнта і робив усе можливе, щоб зберегти в секреті його хворобу. Малишев займав у совєтському державному апараті низку важливих становищ і є всі підстави думати, що під його проводом, як голови комісії нових технологічних дослідів, відбувався розвиток совєтських атомових дослідів і будування атомових і водневих бомб. На протязі свого життя Малишев займав багато провідних становищ, м. і. був міністром транспорту і різних ділянок машинобудівництва. Свою кар'єру почав від праці механіка при Московсько - Білоруській Залізниці, а членом комуністичної партії став 1926 року. Помер у віці 54 років.

Арамбуру поборюватиме "перонистів й екстремістів"

Комодоро Рівадавія, Арґентина. — Тимчасовий арґентинський президент генерал Педро Евґеніо Арамбуру в своїй промові в центрі нафтового промислу заявив, що його уряд готовий силою поборювати „перонистів і екстремістів", які порушують порядок в державі різними саботажами. Цю промову Арамбуру передавали радіові станції по всій країні. „Ми не є прихильниками пацифікації країни при допомозі сили, казав президент. Але ми маємо силу і будем нею користуватися кожного разу, як насильство стане загрожувати країні". Арамбуру заявив, що „проби насильства проти тих, які працюють, не є протиреволюцією, тільки злочином проти держави, бо не можна створити добробуту при допомозі декретів, сказав президент, для здобуття добробуту потрібна праця". Арґентина є багата на природні ресурси країна, але їх треба видобувати, бо без праці „житимемо в нужді на наших природних багатствах".

ЗАХ.-ЕВРОПЕЙСЬКІ ПРЕМ'ЄРИ ПОГОДИЛИСЬ НА МИТНУ УНІЮ

Париж. — Шість прем'єрів країн Середньої Европи перевели у вівторок 19-го лютого вісім годин на спільній конференції у справі скасування торговельних мит у взаємнинах між цими державами та встановлення між ними митної унії, або, як кажеться, спільного господарського обширу. До столиці Франції прибули канцлер Західньої Німеччини Аденауер, прем'єр Італії Сені і прем'єри Бельґії, Голляндії та Люксембурґу. Наради велися під головуванням французького прем'єра Молле в характері господаря. Участь взяли в них також шість міністрів закордонних справ та найвищі господарські і фінансові авторитети з названих шістьох держав. Після нарад, що продовжувались в середу, видано спільний комунікат про прийняття в принципі постанови про заведення спільного господарського обширу, до якого ввійшли б також заморські посілості тих країн. Найбільше скористає на цьому Франція, бо, напр., Зах. Німеччина не має заморських посілостей. До шости середньо - европейських країн будуть допущені продукти з їх заморських посілостей, а водночас ті країни створюють великий фонд для фінансування економічних реформ і розбудови природних ресурсів тих заморських країн. Заведення митної унії між шістьма державами в Европі йтиме ступнево. Водночас осягнено порозуміння про спільне добування атомової енерґії для мирних цілей. Договір у цих справах має бути підписаний у березні місяці у Римі. До митної унії шістьох континентальних країн Европи можуть приступити Англія й інші західні европейські держави. Ця унія покищо матиме експериментальний характер, але в офіційному комунікаті стверджується величезне значення тієї постанови, що є кроком вперед для об'єднання Західньої Европи.

На Кипрі проголошено генеральний страйк

Нікозія. — Для морального підтримання становища Греції під час дебати в Об'єднаних Націях над проблемою Кипру, грецька молодь на Кипрі зорганізувала генеральний страйк, що йому підпорядкувались всі грецькі робітники, службовики й купці. Три головні міста на Кипрі, Нікозія, Лімассоль і Фамаґуста, цілком спаралізовані страйком. Всі школи й крамниці закриті, припинився рух публічними засобами комунікації. В Лімассолі англійська поліція проголосила поліційну годину для молоді в рр. від 12 до 21. Арештовано дальших сімох духовників під закидом активної співпраці з революційним підпіллям і засуджено їх на перебування в кипрському концентраційному таборі. Там сидить вже 37 духовників. — Водночас в англійському парляменті 307 голосами проти 253 відкинено домагання соціялістичної Партії Праці, щоб негайно звільнено з заслання архиєпископа Макарія і дано цим доказ доброї волі англійського уряду. Речник уряду твердив, що такий крок тільки осмілив би терористів і не дав би ніяких користей справі замирення на Кипрі.

Варшавський сейм пробує демократизуватися

Варшава. В середу, дня 20-го лютого відбулося у Варшаві відриття нового сейму, обраного під час виборів у січні ц. р. Вперше в історії комуністичної Польщі пресові і дипломатичні обсерватори і щільно виповнена глядачами ґалерія могли бути свідками відкритої опозиції польських послів до такої чи іншої пропозиції уряду. Вперше від багатьох років деякі з польських послів мали сміливість голосувати проти, або здержуватися від голосування. Заіснував навіть випадок, що один із послів голосував проти пропозиції провідника польських комуністів призначити прем'єром знову Юзефа Циранкевіча і доручити йому формування нового уряду. Відкриваючи сесію Сейму, найстарший із польських послів М. Бробнер заявив, що „польський сейм мусить перестати бути фікцією". Одностайним голосуванням і бурхливими оплесками прийняли члени сейму тільки Гомулку. Новий польський парлямент складається з 237 комуністичних послів (51.7 відсотка всього посольського складу), з 118 послів селянської (людової) партії і з 39 послів демократичної партії. Крім згаданих, до цього сейму входить ще 63 незалежних послів, в тому 12 католиків. Чергове засідання сейму відбудеться у вівторок найближчого тижня і на ньому буде затверджений склад нового уряду, очолюваного Циранкевічем.

В АМЕРИЦІ

● **У самому центрі** столиці Бразилії, Ріо де Жанейро, завалився 11-поверховий будинок банку. Відламками цегли поранені на вулиці 17 осіб, а дві особи згинули.

● **Щоб заощадити** президентові Айзенгаверові час, запропонували йому їздити на летовище і з летовища гелікоптером. Гелікоптер летить від Білого Дому до летовища три хвилини, а авто цю відстань проїжджає за 10—20 хвилин. Фахівці твердять, що летіти гелікоптером безпечніше як їхати автом.

● **У місті Куернавака** в Мехіко збунтувалося населення, довідавшись, що поліцист, який порядкує вуличним рухом, підстрелив студента Хор. Гарріґоса, який після того помер у шпиталі. Губернаторові провінції вдалося заспокоїти населення.

● **Державний секретар** Джан Фостер Доллес на запит журналіста про нового совєтського міністра закордонних справ Андрея Ґромика відповів так: „Ми вже протиставилися один одному багато разів, я знаю його досить добре і гадаю, що він знає мене".

● **Команда армії** вирішила „здемобілізувати" 950 витренованих для військової служби собак, як це вже зроблено з військовими мулами та голубами. Під час другої світової війни при американській армії було 10,000 собак. На вишкіл одної собаки треба 8,000 долярів, враховуючи кошти утримання і видатки на вишкільний персонал.

● **У Тексасі** заплянувано збільшити щоденний видобуток нафти на 380,000 бочок, так що кожного дня видобуватимуть в тому стейті 3,733,054 бочки. Таке збільшення нафтовидобутку є наслідком заблькування Суезького каналу.

● **Конґресова Комісія** в Справах Ветеранів ухвалила підвищити пенсії для військових інвалідів на 25 відсотків. Тепер вони дістають по 181 доляру місячно, а після прийняття нового закону діставатимуть по $225.

● **Минулого року** до ЗДА привезено з закордону 22,000 голів расової рогатої худоби, щоб поліпшити місцеві раси. З того числа 20,000 штук привезено з Канади. Від расової худоби мита не платиться.

● **Демократичний губернатор** Массачусетс Фостер Фурколо від 1-го квітня висилатиме свою дружину на інспекцію публічних і приватних інституцій в своєму стейті. Пані Кей Фурколо не матиме винагороди за цю працю.

У СВІТІ

● **У Стокгольмі** від крововиливу в мозку померла на 30 році життя драматична й фільмова артистка Марта Торен. Хворіла вона всього лише 48 годин. Марту Торен називали — після Ґрети Ґарбо й Інґрід Берґман, — третьою великою шведською артисткою сцени й екрану. Минулого року вона дістала нагороду за свою ролю у накрученому в Італії фільмі „Магдалина".

● **Московське радіо** взяло в оборону американського драматурга Артура Міллера, чоловіка славетної фільмової зірки Мерілен Монро, що його притягнули в ЗДА до судової відповідальности за „зневагу Конґресу" внаслідок відмови зізнавати на Конґресовій комісії про учасників комуністичних зборів, на яких він бував у 40-х рр. „Оборона" московськими комуністами є ведмежою прислугою для американського письменника, колишнього комуніста.

● **Антоні Іден,** кол. англійський прем'єр, який, зрікшися свого прем'єрства, виїхав до Нової Зеляндії на запрошення тамошнього прем'єр-міністра, свого приятеля, — мав на кораблі дві атаки ближче неописаної недуги, яку англомовні часописи називають „злобною гарячкою". Опікувався ним корабельний лікар, але з Англії відлетів до нього його лондонський лікар-спеціяліст, що лікував його раніше від тієї самої недуги.

● **У Південній Кореї** триває спір між командуванням військами ОН та адміністрацією державної електрівні в Сеулі, яка домагається $18 мільйонів за користування струмом під час Корейської війни. Тиждень тому адміністрація цієї електрівні вилучила струм, і головна кватира І-го корпусу військ ЗДА опинилася без світла. Внаслідок офіційного протесту американських представників перед урядом Південної Кореї — струм залучено.

● **У столиці Кенії, Найробі,** скарано на горло 34-річного Дедана Кіматі, вихованця англійських шкіл і колишнього вчителя, який став одним із керівників терористичного руху „Мав-Мав", прийнявши титул „маршала визвольного руху". Дедана Кіматі зрадили англійцям його співробітники-суперники, з якими він пересварився. Організація „Мав-Мав" поставила проти себе місцеве населення і є вже майже зліквідована.

СВОБОДА SVOBODA
Український щоденник UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays (Saturday and Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES.	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	5.25	Six months	5.25
На три місяці	2.75	Three months	2.75

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ПЕРШИЙ МІЖ ПЕРШИМИ

Коли 14-го грудня 1799-го року помер у своїй посілості в Мавнт Верноні, у Вірджінії, народжений у Бриджес Крік у тому ж стейті 22-го лютого 1732-го року творець і перший президент З'єдинених Держав Америки Юрій Вашингтон, конгресмен Джан Маршал, один з перших і найкращих інтерпретаторів Конституції ЗДА, вніс у Палаті Репрезентантів резолюцію Генрі Лі з відомою характеристикою Вашингтона: „перший у війні, перший під час миру і перший в серцях своїх земляків".

Зайвим було б доводити правдивість цих слів, а двістілітня історична перспектива цього не тільки не заперечила, але, навпаки, підкреслила її і поширила поза рямки Америки. Вашингтон бо справді був і залишиться першим між першими, бо на це він заслужив.

Вашингтон став першим в американській революційно-визвольній війні не з власних амбіцій і навіть не з власного бажання. Він походив з відомої і заможної родини, мав військову освіту і своїм станом та походженням, своєю початковою службою та перспективами кар'єри був зв'язаний радше з леґалістами. А проте, від самого початку свого активного суспільного життя він виявляв великий сантимент у першу чергу до Америки, а не до її англійського „материка", і був між тими, що починали і першими включилися в боротьбу за права, а далі волю й незалежність колоній.

Коли прийшло до перших боїв між революціонерами і леґалістами, Вашингтон виявив не тільки свою відданість ідеалам волі, але й фахове військове знання та велику енерґію. Проте, головнокомандувачем військових сил об'єднаних колоній у боротьбі проти англійських військ його обрано радше „в обставинах", внаслідок „компромісу" колоній Нової Англії за прийняття і підтримку їх армій. Вашингтон сам пропонував на це місце генерала Ендру Люїса, але на другому Континентальному Конґресі у Филаделфії перейшла пропозиція Джана Адамса, і 10-го червня 1775-го року Вашингтон був однодушно обраний на головного команданта революційних сил.

Історики й біографи по-різному оцінюють окремі стадії Революційної Війни та провідної ролі в ній Вашингтона. Але всі погоджуються у тому, що Вашингтон своїм знанням військового діла, своєю індивідуальністю та своєю рішучістю в критичних моментах, як і своєю військовою та політичною передбачливістю, перерішив вислід тієї війни, перерішив волю і незалежність З'єдинених Держав Америки. Тим то не тільки своїм становищем і титулом, але й своєю індивідуальністю заслужив він собі на те перше місце у війні.

Не менш заслужено здобув він і перше місце в мирі, і знову ж не тільки становищем першого президента З'єдинених Держав. Це виразно і недвозначно доказує історія. Революційна Війна створила була величезний хаос не тільки в адміністрації, але й в самому мисленні. Американці виразно знали, проти чого і проти кого вони борються, але ще далеко не здавали собі справи, за що і за кого та боротьба ведеться. Ці великі ідеї, які лягли в основу Революційної Війни та створення З'єдинених Держав, хоч вони й були рушійною силою, все ж таки тільки починали з'ясовуватись та кристалізуватись. І в цьому Вашингтон відіграв справді рішальну ролю. Це відоме з історії. Вашингтон упродовж чотирьох місяців був головою бурхливої Конституційної Конвенції, але не виявив навіть тіні того, що могло б вважатись за диктатуру, бо ж сам він не вірив у свою досконалість та непомильність. Все ж таки він своїм характером, своїм авторитетом і своєю поведінкою перерішив вислід тієї конвенції, дармащо за весь час, за всі чотири місяці свого головства на ній, тільки один раз забрав слово, і то в другорядній справі.

На становищі президента країни впродовж восьми років перших двох каденцій Вашингтон керувався тією самою обережністю, методичною прецизністю та здоровим розсудком, що характеризували і його дотогочасну активність. Він відмежував себе від партійного поділу і вважав себе президентом усієї країни, доказавши це своєю поїздкою спершу по північній, а опісля по південній частинах країни. А коли його хотіли втретє вибрати президентом, він рішуче від того відмовився, започатковуючи традицію, що в сумі дала незрівнянну американську систему та створила Америку такою, як вона є сьогодні і буде в майбутньому. Тим то Вашингтон є справді „Батьком своєї країни", що здобув собі своєю ролею і своїм — як казав Шевченко — справедливим законом безспірне місце першого між першими в історії і серцях свого народу.

ТРАГЕДІЯ КИПРУ

Дебати в Об'єднаних Націях над справою Кипру були одними з найприкріших на терені цієї установи. Зажадала їх Греція, а Англія, яка раніше гостро протестувала проти публічного обговорення цієї „внутрішньої справи", тепер погодилась на це. І ось, минулого понеділка три держави, що належать до західнього бльоку НАТО, три союзники на протисовєтському й протикомуністичному фронті, три держави-демократії — дали своєму найбільшому спільному ворогові, червоній Москві, дійсно жалюгідне видовище взаємної сварні і таких взаємних обвинувачень та закидів, які напевно стануть багатим матеріялом для дальшої протизахідньої совєтської пропаґанди.

Конкретно, Греція закинула Англії створення на Кипрі режиму кривавої диктатури, зверненої своїм вістрям проти природних прав автохтонного населення. Антикомуністична Греція повторила буквально твердження комуністичної Москви про перетворення Кипру у випадну браму, у воєнний плящарм англійського аґресивного імперіялізму. Міністер закордонних справ Греції, яка від 1945 до 1949 року мусіла вести криваву війну з комуністичними бандами, організованими, фінансованими й озброюваними Москвою на території сусідніх сателітних країн, тепер повторював комуністичні тиради про англійський колоніялізм, який „несе уярмлення народові, що не хоче нічого більше, як тільки своєї волі". Греція зробила важкий закид Англії в тому, що вона нехтує чартером Об'єднаних Націй, не застосовуючи до півмільйонового населення Кипру засади про право народів на самовизначення. Представник Англії відповів на це не менше важкими закидами: Греція, мовляв, порушує чартер Об'єднаних Націй, підтримуючи зброєю, грішми і пропаґандою революційне підпілля на Кипрі, — рух, який за 22 останні місяці коштував Англії рівно 100 людських жертв, а самому Кипрові — півтори сотні мешканців, греків і турків. Ці закиди підтримував турецький міністер, додавши від себе, що Греції залежить не на самовизначенні кипрського населення, а на анектуванні Кипру, при чому доказував, що це рішуче безпідставні амбіції, бо, мовляв, коли б турецькі мешканці Кипру не виїздили самі до Туреччини, то Кипр був би й етнографічно турецький. А так він є — за твердженням Туреччини — географічно турецький, бо знаходиться лише за 40 миль від Туреччини, а за 700 миль від Греції. Та й історично-політичні „права" Туреччини на той острів, мовляв, куди більші, аніж Греції, бо ж це Туреччина „відступила" в 1878 році Кипр Англії, яка анектувала його в 1914 році. І Туреччина знову підкреслила на Об'єднаних Націях, що вона, іменем 100-тисячної турецької меншини на Кипрі, ніколи не погодиться, щоб 400.000 кипрських греків рішало про приєднання Кипру до Греції.

Найсумніше в цій справі те, що оскарження Грецією Англії було в даному випадку у великій мірі правдиве. Політика Англії на Кипрі та методи її адміністрування цим островом — це Ахіллева п'ята англійської демократії, може у ще більшій мірі, як політика Франції в Альжирі, бо ж населення Кипру політично куди свідоміше й під оглядом державницьким здібніше. Але трудність цієї проблеми видно найяскравіше з первісних двох резолюцій, що їх зголосили Греція і Англія. Грецька резолюція пропонувала тільки створити комісію, яка призбирала б фактичні дані й прийшла із звідомленням на найближчу сесію Генеральної Асамблеї, себто в наступному році. Греції очевидячки залежить тут на принципі, що це — не внутрішня справа Англії, а міжнародна справа, яка входить в компетенції Об'єднаних Націй, і що Об'єднані Нації мають цікавитись цією справою і її так чи інакше вирішити. Англійська резолюція обмежувалась вимогою наказати Греції припинити підтримування кипрських терористів. Але ні одна з цих двох резолюцій не подавала конкретного проєкту, як саме розв'язати цю проблему, — ні одна з них не підходила до цієї проблеми конструктивно, по суті, і взагалі обидві вони істоту спору дбайливо промовчували.

Бо Англія здає собі справу з того, що вона не може неґувати самий принцип самовизначення народів, коли величезна більшість населення Кипру прагне цього, — а Греція здає собі справу, що сучасна міжнародна ситуація і відношення сил у світі такі, що не матиме успіху настоювання її на переведенні плебісциту, який, зрештою, вийшов би у її користь. Англійці може кажуть правду, що революційно-підпільна організація грецьких соборників-націоналістів має розмірно мало членів, але 22 місяці діяльности цієї організації виявили безумовно симпатії маси грецького населення по стороні революціонерів. Зате вся трудність у тому, що 1) висунений на схід острів Кипр є надзвичайно поважною стратегічною позицією не тільки Англії, але й всього НАТО; 2) Туреччина так боїться за долю своїх 100.000 земляків, в разі, якби вони дістались під володіння греків, що воліє воювати, аніж погодитись на „енозис", себто з'єднання Кипру з Грецією.

У цій ситуації американські спостерігачі вважають за єдиний вихід — згідливе порозуміння між Англією та кипрським населенням щодо широкої автономії, яка охоплювала б усі ділянки публічного життя включно з політичною адміністрацією, економікою, шкільництвом, комунікацією і санітарною частиною, з залишенням англійської летунсько-морської бази та забезпеченням їй власної охорони. Англійська державна мудрість і дипломатичний хист до цього часу не склали іспиту, щоб дійти до такого компромісу.

Ясно, що Об'єднані Нації не всилі самі вирішити цієї пролеми. Єдина надія, що англійські політики навчаться на своїх помилках і перестануть повторювати їх у відношенні до Кипру, переконавшись, що вправді можна застрашити людей арештами, розстрілами, заборонами, поліційними годинами й колективними даннинами, але не можна на таких засобах будувати свого правління.

АНГЛІЯ ПЕРЕД ВИБОРОМ

Лондон. — Представники лондонського уряду виїхали до Парижу на переговори з делеґатами шести західньо-европейських держав у справі спільного господарського ринку. Так, після довгого вагання, Великобританія робить рішучий крок до Об'єднаної Европи.

Ідея Об'єднаної Европи дуже стара. Але різні національні інтереси та упередження стояли на перешкоді здійсненню цієї ідеї. Також в Англії, хоч ідею Европейського Руху за Об'єднану Европу дав В. Черчил, була сильна опозиція до пляну — прилучити Великобританію до Західньої Европи — політично та економічно. Але — часи міняються, зміняються люди і їх настрої.

Наслідки другої світової війни показали, що Британія вже не може грати ролі великодержави. Від імперії відійшло 500 мільйонів мешканців (Індія, Пакістан, Бірма, Цейльон). Ці бувші колонії стараються розвинути свою власну індустрію. Минаються ті часи, коли Англія могла діставали дешево сировину в колоніях, переробляти їх і вивозити як товари за кордон.

Криза на Суезі показала, що члени Британської Спілки Народів (на першому місці Індія) не стали в обороні інтересів Британії, коли єгипетський диктатор „націоналізував" Суезький канал. В цей час Англія відчула себе частиною Европи.

Звичайно, Москва, не бажаючи того, фактично допомагає об'єднанню держав Західньої Европи. Події на Угорщині показали, які слабі сили кожної окремої нації супроти совєтської імперії. Коли вільні народи Західньої Европи хочуть уникнути долі Угорщини, то мусять шукати шляхів до об'єднання своїх сил.

Об'єднання вугільної і сталевої індустрії шести західних держав, пляни створення спільного господарського ринку, організація спільного центру атомової енергії („Евратом") — ці проєкти ставлять перед Англією нову проблему: лишатися в „блискучому відокремленні", чи приєднатися до загально-европейської акції.

Шість демократичних держав Західньої Европи (Італія, Франція, Західня Німеччина, Голляндія, Бельгія і Люксембург) разом мають населення коло 170 мільйонів. Це не тільки політична, але й економічна сила. Це багатий ринок, з якого Англія багато бере і якому багато дає.

В 19 віці Англія всюди в світі була за свободу торгівлі, не обмежену ніякими митами. Отже, ідея спільного европейського ринку до деякої міри вертає Англію до вільної торгівлі і конкуренції, хоч у західньо-европейськім мірилі.

„Капітани індустрії" в Англії у великій більшості ставляться прихильно до спільного европейського ринку. Правда, деякі галузі промисловости будуть мати на початку втрати при зустрічі з виробами країн Західньої Европи, але деякі зможуть успішно конкурувати на спільному ринку. Може статися, що вироби південної Італії, де оплата праці дуже низька, будуть небезпечні для англійської індустрії. Але, — кажуть англійці, — спільний господарський ринок приведе і до зрівняння оплати праці (за це подбають професійні робітничі спілки), і на дальшу мету настане рівність шансів для промисловости в різних країнах.

Проти злуки Англії з спільним европейським ринком протестують фармери Великобританії. Вони бояться, що не зможуть устоятись проти конкуренції, коли будуть скасовані охоронні мита.

П. А.

УКРАЇНСЬКІ СПРАВИ В БРАЗИЛІЇ

Буенос Айрес, Арґентина. (сдо) Українська визвольна справа в Бразилії знаходить чимраз більше зрозуміння в бразилійському громадянстві. Тепер усе частіше присвячують їй свої стовпці й бразилійські часописи, особливо величезного міста Сан-Павльо, цієї другої столиці Бразилії, де українська колонія, що складається майже виключно з політичних емігрантів останньої повоєнної хвилі, виявляє значну активність. І, головно, хоч, якого різного партійного напрямку є ці часописи, всі вони сходяться в одному спільному коментарі: „Москалі — чужі в Україні. Героїчний український нарід має право на державну самостійність і незалежність".

У січні ц. р. вийшло в Сан Павльо перше число нового місячника „Зовнішні Справи". Журнал цей призначений, як сказано в передмові, не широкій публіці, а тій інтелектуальній еліті, що має натуральний обов'язок бути в курсі важливіших подій світу. І в цьому журналі чимале місце присвячене Україні: „Український нарід весь час живе в стані війни, чи то відкритої, чи прихованої боротьби проти своїх поневолювачів. Це — одна з найактивніших і найбільш героїчних антикомуністичних націй". Згадавши про концентраційні табори, що ними Москва всіяла безконечні простори Сибіру та Середньої Азії, журнал відзначає, що більшість населення в тих таборах складають українці, загнані туди за своє антикомуністичне наставлення. Поінформував цей журнал своїх читачів і про „освоєння цілинних земель" в Азії українською молоддю, і про героїчну саможертву 500 українських жінок у Кинґірі...

У середині ж січня відбулося в Сан Павльо велике віче солідарности з мадярським народом в його боротьбі за свободу. Воно знайшло належне висвітлення в усіх часописах великого бразилійського міста, які збагатили свої репортажі численними світлинами. І з цих світлин знову бачимо, що українці зуміли себе гідно зарепрезентувати. „Ілюстрований Світ" присвятив аж дві сторінки світлинам з тої маніфестації, на яких бачимо представників української колонії в національних строях, і над ними великий напис „Украніа" („Україна").

27 січня, з ініціятиви організації „Соборність", відбулося в Сан Павльо свято Української Державности. В центрі уваги цього свята були виступи бразилійських достойників — приятелів України. Дуже милим й симпатичним був виступ вереадорки муніципальної камери Сан Павльо і членкині ЮНЕСКО, пані Гелени Грасі Жункейра, яка виявила велике знання української проблеми і симпатії до нашої визвольної боротьби. Глибоку й зворушливу промову виголосив також федеральний посол, проф. д-р Андре Франко Монтор. Не менш сильною й симпатичною для нас була й промова другого посла до федерального парляменту д-ра проф. Жове Карльоса Ногейри. Санпавлівські часописи широко зреферували всі виступи на цьому українському святі, подавши й світлини з нього. З українців виступали на ньому сотник М. Вацик і п. Ів. Овечко. Була й гарно виконана концертова програма...

„Тяжкі переживання випробовують не тільки окремих людей, але й народи. Але рідко яка нація переходила тяжчі випробування, ніж Україна" — так почав свою промову вереадор обласного законодавчого органу Сан Павльо п. П. де Тарсо на 110-й сесії цієї державної установи. Повний її текст уміщено в „Офіційному Щоденному Бюлетені" обласної влади. Промовець згадав також про голод 1933 р. і, на основі совєтських статистичних даних, виявив нестачу українського населення, як наслідок того голоду та інших засобів масового вигублення, що їх уживає окупантський режим в Україні. „Справа України, — сказав вереадор, — це справа всього людства". Він згадав про українську колонію в Сан Павльо, яка недавно відсвяткувала свято проголошення Української Державности, і висловив своє тверде переконання, що Бразилія повинна доложити своїх зусиль до того, щоб Україна осягнула свої національно-державні ідеали, а для того повинна бодай якнайшвидше відкрити двері українським політичним емігрантам. Цю свою пропозицію він передав міністрові закордонних справ Бразилії, і той її прийняв на розгляд.

ТОРҐІВЛЯ З ЗАКОРДОНОМ

11-го лютого президент Айзенгавер вислав Конґресові звіт про торгівлю ЗДА з іншими державами. В цьому звіті Президент докладно розглядає торговельну політику ЗДА і говорить про змагання уряду до редукції торговельних тариф, щоб зменшенням мита від довожуваних товарів полегшити господарське становище американських союзників у вільному світі.

Свій звіт Айзенгавер закінчив такими словами:

„Експорт та імпорт дуже важливі для нашої економіки і для добробуту нашого народу. Міжнародна торгівля корисна й для інших держав і сприяє встановленню в світі справедливого миру. Тому наша торговельна політика, яка допомагає зростанню світової торгівлі, є і в інтересі ЗДА і в інтересі вільних держав".

В своєму звіті Президент говорить не тільки про попередній, 1956-ий рік, але й згадує про попередні роки. Він боронить свою торговельну політику, яка протиставиться заходам деяких господарських чинників, що хочуть великими митами відмежувати ЗДА від торговельних зв'язків із іншими державами, бо, мовляв, імпорт деяких товарів загрожує добробутові цієї країни.

Закон про торгівлю з закордоном ухвалено ще в 30-их роках за президентури Ф. Д. Рузвелта. Але він був змінюваний вже кілька разів, і останню його редакцію переведено в 1955-му році. Згідно з цим законом Президент має право зменшувати мито від імпортованих товарів на 15 відсотків. Президент вже кілька разів користав із цих своїх повновластей, коли треба було допомогти якійсь приязній державі в її торгівлі із ЗДА.

На думку Айзенгавера, треба конче поширити міжнародну торгівлю в вільному світі. Тому він звертається до Конґресу з просьбою, щоб цей останній ухвалив закон про вступ ЗДА у члени Організації для Торговельної Співпраці, завданням якої є сприяти здійснюванню заключених вже торговельних угод між державами.

Одну частину свого звіту Айзенгавер присвятив справі торговельних квот. Річ в тому, що деякі країни, між ними й ЗДА, визначають імпортову квоту на деякі товари, поза якою не вільно продавати товарів. Такі квоти на експортовані текстильні товари мусіла недавно, на домагання ЗДА, встановити також Японія. Айзенгавер проти квотових обмежень, бо вони, поруч високих тариф, гальмують торговельний рух між державами.

Президент хвалить Велику Британію, яка не ввела у себе системи квот, хоч мала торговельні труднощі в зв'язку з кризою в Суезі. Айзенгавер не завжди може перефорсувати свою ліберальну думку в цій справі, як про це свідчить справа японської текстильної квоти, якої конче домагається американський текстильний промисл, щоб забезпечити себе проти японської конкуренції.

Система квот на короткий час може бути корисною, але вона не погоджується з американською політикою на довшу мету, яка признає, що не можна окремо трактувати справи добробуту в цій країні від економічного росту всього вільного світу. Президент пригадав, що приступлення Японії до Загального Тарифового і Торговельного Порозуміння в 1955 році було „значним кроком" до того, що та держава вернулася до торговельної громади вільного світу.

Президент ствердив, що деякі країни зробили „визначні полегші" в торгівлі для ЗДА. Тому і ЗДА мусять зробити те саме, тим більше, що в економіці вони є передовою державою і на них звернені очі всього вільного світу. Президент мусить перемагати не тільки ізоляційні тенденції серед деяких републіканських членів Конґресу, але деколи й тенденції демократів, що репрезентують південні стейти ЗДА, де продукують бавовну. Цим треба пояснювати те, що його уряд деколи робить малі відхилення від ліберальної лінії торговельної політики.

Та в загальному Президент є за те, щоб американська торговельна політика була якнайбільш ліберальна, щоб американський експорт та імпорт могли якнайбільше поширюватися для добра ЗДА і для економічного зросту всього вільного світу.

О. Дереш

МЕСНИК

(Із циклу: Троє ведмедів з білою латкою)

(1)

Зима цього року була тяжка. Сніг лежав довго збитою, твердою масою, прикритий зверху замерзлою, рапавою верствою. Хоч сонце вставало раніше і пізніше йшло спати, в горах, долах і вертепах ще панував мороз невразливий на зростаючу силу сонця. Сонно стояли стрункі смереки, задумано дрімали крислаті буки та білі косаті берези. Тихо й болісно тремтіли трепети залишками пожовклого листя, а коли часом легкий вітер вдирався між гори, тоді так само безрадісно колихалися довгі віти беріз. У проваллі гір лежала в тіні дебра й від неї тягнуло вогкістю та непривітним холодом. Ніщо не порушувало лісової тиші в дебрі. Тільки часом переходило стадо диків, шукаючи жиру, або проскакувало стадо сарен, об'їдаючи по дорозі кущі малиннику. І знову дебру опановували тиша й спокій.

Та у печері під скалою, замаскованій колодами й галуззям, чути було гнівне бурмотіння, що переходило в болісний стогін. Ведмедиця ходила неспокійно по печері, лягала на короткий час на барліг, вистелений мохом, а по хвилині знову зривалася на лапи і підходила до отвору. Покрутивши головою, немов на знак, що не пора ще розбивати ґаври, верталася в другий кінець житла, щось роздумувала й лягала знову на барліг. Сон її не брався, що її більше мучило, як дивні внутрішні болі. Породи у звірят також повні болю й неспокою. І коли ведмедиця почула коло себе тихе, просяче скавуління, заспокоїлася. Обнюхала уважно троє малих, безпомічних сліпих створінь, пригорнула їх лапами до себе й почала облизувати. Здивована, вп'ялила очі на малі білі плямки на їхніх грудях і спробувала їх злизати, але плями виступали ще виразніше, відбиваючись яскраво від бурої шерсти. Ведмедята прилягли до неї й почали жадібно смоктати першу молочну поживу. Ведмедиця, умучена породами, засипляла на короткий час, а тоді прокидалась і підводила голову, уважно прислухаючись до спокійних віддихів свого плоду.

Назовні печери йшло затяжне змагання між зимою й весною. Зеленіли молоді бруньки на деревах і кущах, живіше кружляли соки під корою, шумів бір під подихом теплого вітру, від якого чорнів сніг на узбіччях гір. Сніг танув, скочувався в доли, ночами знову замерзав, а на другий день лежав вже порозриваний, знеможений, хворий, рудими плямами. В теплі дні комашня вилазила з зимових сховищ, грілася на сонці, простувала ноги й крила, радіючи теплом і сонцем. А пташня пробувала ще несміливо співати перші гимни радости й втіхи на переломі нової пори року.

Ішла провесна. Серед снігу пишалися перші підсніжники, виблискувала проти сонця холодна вода, а по гірських річках плила крига. Відмерзала поволі земля, й дивний гін до руху опановував звіринний й рослинний світ.

Ведмедицю знову охопив неспокій. Раз-у-раз підходила вона до отвору у печері і глибоко набирала в груди повітря, що мало вже інший запах, як довгою зимою. Стурбована, повертала до молодих, облизувала їх, штовхала носом, щоб підняти на ноги, але вони були ще замалі. Ведмедиця видно не була вдоволена з їх росту й сили, бо з тяжким стогоном лягала коло них, годувала їх і вигрівала. Вночі заспокоювалася. Та дні з новими пахощами іззовні, з дивним гомоном нових звуків, свіжі випари землі підсилювали її жадобу до нового життя поза темними холодними стінами непривітливої печери. Довго стояла коло отвору, худа з обвислою шкірою, виснажена довгою зимою й ведмежатами, повна журби, що висихає молоко в грудях. Виголодніле тіло домагалося свіжої поживи, щоб відновити й скріпити ослаблені довгим голодом клітини.

І одного дня не видержала. Відсунула плиту, що загороджувала вхід до печери, продерлася через ріща й колоди і вийшла на вільний простір. Сіла під скалою, прижмурила очі перед разючим сонцем і — сп'яніла від тепла та свіжости дня. Лягла на бік, на хребет, витягнувши всі чотири лапи, і так лежала довгий час, не рухаючись, розніжена сонцем, що приємним теплом гріло її тіло. Та нараз насторожилася. З печери почула вона пискіт ведмедят. Враз зірвалася ведмедиця на ноги й побігла до печери. Молоді рачкували на всі сторони, шукаючи тепла і корму. Вона скоро завела порядок. Взяла кожне обережно в зуби, поклала на леговище, обгорнула лапами і почала кормити. Коли ведмедята заспокоїлися і, притулившися одне до одного, заснули, ведмедиця вийшла на повітря, напилася води із потоку, постояла хвилинку, немов надумуючися, куди йти, і поволі попрямувала в долину. Нові запахи лоскотали її ніздрі. Кожний з них викликав спомини й образи. Цей байдужий — запах крушини, а цей приємний — ялиці. На спомин про ялицю засвербіла у ведмедиці шкіра, зболіла від довгого зимового лежання і обезсилена довгим постом. Ведмедиця знайшла струнку грубу ялицю, випрямилася на весь зріст і почала пазурами здирати кору. Потім обернулася спиною до пня і потерлася об тверду оболонь. Раз-два. Раз-два. Один рух вгору, другий вниз. Ведмедиця робила присюди, гойдалася на боки, як в танку. Обіймала ялицю лапами й терла об неї живіт і голову. Потім підійшла до купи навіяного снігу і совгалася по ньому, перекидалася, порскала, коли набирала снігу в ніс, і залишила на стратованій поволоці клаптики шерсти. Шерсть була видна й на ялиці. Стріпала з себе сніг, витягнулася і забурмотіла з вдоволенням по першій туалеті.

Відчула приплив нової сили й заразом дошкульний голод. Випорпала з-під землі кілька корінців і жувала між зубами. Сік корінців, змішаний із слиною, протікав, приємно дразнячи, через горло, а розбуджені шлункові соки переробляли його на поживу. Підсилений голод збудив її уяву: зринули спомини про пору року, що давала їй легку здобич, тепер для неї недосяжну. Ведмедиця йшла уважно, вітрячи, наслухуючи й приглядаючися до рідких слідів на залишках снігу. Нічого не попадало під лапи і зуби. А голод був нетерпеливий і зростав із кожною хвилиною. Та ведмедиця була терпелива, бо знала, що не може голодна вертатися до печери, де на неї ждало троє малих, завжди голодних і жадних теплого корму.

Г. Мироненко

КОЛОНІЯ УКРАЇНЦІВ-ЕМІҐРАНІВ У БІЛОВІЖІ

Але щира прихильність батьків (за вийнятком матерей польок) та любов і завзяття, з якими бралася дітвора до науки і пізнання всього рідного, були неабиякою винагородою за цей труд, а сьогодні стають однією з милих і дорогих згадок.

У цьому ж часі Головний Провід української еміґрації в Польщі розпочав у Перемишлі будову бурси ім. С. Петлюри для дітей українських еміґрантів. А з її побудованням авторові цієї згадки випало стати від 1937 року її управителем і виховником перебуваючих у ній з усіх кінців Польщі дітей українських еміґрантів.

З Біловіжі, на виховання в бурсі С. Петлюри, прибуло чотирьох хлопців та до дівочого інституту в Перемишлі одна дівчинка, а в школі Василиян у Львові, з ласкавої матеріяльної топомоги бл. пам. митрополита А. Шептицького, перебувало з Біловіжі трос дітей.

Раділи, навчаючись у рідній школі, діти; тішились їх батьки й виховники, а недоля зближалася до них все ближче.

З вибухом Другої світової війни і перед її закінченням українська еміґрація у всій Европі, а в тому й у Біловіжі понесла жахливі втрати не тільки в її матеріяльному дорібкові, але і в людях.

Восени 1939 р. Біловіжа знайшлася під окупацією большевиків. Несподіваний їх наїзд і брак комунікаційних засобів унеможливили виїзд біловізьких українців на терени окуповані німцями. Тож із прибуттям до Біловіжі Н. К. В. Д. і приходом тут до влади деяких нехристів, в житті біловізької української колонії відбулася жахлива трагедія.

Громада українських політичних еміґрантів у Біловізькій Пущі в рр. 1925/1926. Хрестиками позначені члени громади, розстріляні совєтським МВД в рр. 1939/40.

Ще свіжа була могила пор. Шаповала, що бувши підступно спровокований поляками покінчив своє життя самогубством стрілом із револьвера.

Тоді, коли з перебуваючих у Біловіжі росіян білоґвардійців навіть з офіцерів ніхто не був заарештований, пор. армії УНР О. Бурківський (з Ямполя над Дністром), його брат, а також провідник колонії пор А. Водяницький були енкаведистами заарештовані і розстріляні. Інших три особи вивезено з родинами в заслання на далеку північ.

В обличчі так жахливої дійсности учасник II-го Зимового Походу (Базар) коз. Василенко кинувся під потяг і згинув, залишаючи дружину і двоє малих діток.

Січовий Стрілець І. Нагулін (з Городенщини), діставши нервового потрясення, збожеволів і по якомусь часі вмер, залишаючи також дружину і двоє малих діток.

З приходом у 1941 р. до Біловіжі німців полк. Святослав Захарчук став, з наказу німців, бурмістром Біловіжі. В році 1942 на Великдень, до дому полк. С. Захарчука прибув, колись зближений до біловізького оточення президентової Мосціцької й одночасно німецький шпигун Ґерінґа, ґестапівець Ріхтер.

Обурюючись, що в хаті Захарчука не було портрету Гітлера, а були портрети Т. Шевченка і С. Петлюри, Ріхтер зірвав їх із стіни і знищив. Вив'язалась гостра суперечка під час якої Ріхтер, вихопивши револьвер, дев'ятьма кулями замордував, колись одного з кращих, хоробрих українських старшин - командирів кінноти полк. С. Захарчука.

З відступом, у 1944 р. німців, решта перебуваючих у Біловіжі українців виеміґрувала на Захід. Частина їх з родинами знайшлася у т. зв. кеніґсберґському оточенні. Боронячись від совєтських танків, хоробро полягли вони тут разом із своїми ще неповнолітніми синами.

Решта, уникаючи примусового приєднання їх до військових частин т. зв. власівців, потрапила до козацьких протибольшевицьких відділів і, знайшовшись у відомому підступно - зрадницькому оточенні біля Грацу, були видані з козацькою дивізією большевикам.

Українців у цій дивізії було значно більше. Були це переважно ті, що рятуючись від переслідувань НКВД і голоду 1932/33 рр. втекли з України і перебували на Кавказі, Донеччині й Кубанщині. Але від англосовєтського „визволення на родину" врятувалося їх у Грацу ледве кілька осіб.

Жінки кількох біловізьких українців, що залишились з малими дітьми, на ласку долі, у Біловіжі, уникаючи польських повоєнних переслідувань, примушені були виеміґрувати з Біловіжі на т. зв. „зємє одзискане".

У вільному світі, втративши родини, знайшлося з Біловізької української колонії тільки чотири особи.

Так трагічно перестала існувати колонія українських іміґрантів петлюрівців у Біловіжі.

(Кінець).

● 73-річний президент Західньої Німеччини Теодор Гойсс вже тиждень як поважно хворий на бронхіт. Лежачи в ліжку, він прийняв д-ра Джеймса Конанта, який залишає своє становище американського амбасадора в Німецькій Федеративній Республіці, і надав йому орден „Великого Хреста Заслуги", найвище відзначення у Німеччині.

● По всіх країнах европейської частини СССР продовжується пропаґанда за виїзд на „цілинні землі", на Далекий Схід, але, цим разом, з признанням охочим таких державних допомог: 1) 10-річна позика в сумі 15,000 рублів на будову дому в новому місці поселення, 2) додатковий 3-річний кредит в сумі 2,000 руб. на закуп худоби, 3) безплатний переїзд для рідні і безплатний перевіз майна, 4) по 100 руб. для голови родини і по 300 руб. для кожного члена родини, 5) звільнення від грошового та натурального податку на 5 років. Заманювання людей цими благами вказує пророчисто на банкротство дотеперішньої акції переселювання.

Перед виставою „Запорожець за Дунаєм"

До найпопулярніших і найбільше люблених українських опер належить опера „Запорожець за Дунаєм", муз. С. Артемовського, якої сюжет і прекрасні мелодії визначили її до цієї катеґорії. Не диво, що парафія Св. Духа в Брукліні, під проводом ентузіяста будови парафіяльної школи о. декана В. Андрушкова вирішила виставити цю оперу, запрошуючи на головну ролю Одарки нашу оперову співачку п. Марію Лисогір (Сіті Опера Ню Йорк). Спонзорство влаштування вистави взяла на себе організація „Молода Україна". Після піврічної підготови ідея реалізується в діло і 24-го лютого 1957 р. побачимо на бруклинській сцені невмірущого „Запорожця" в Мт. Кармель Гол при вул. Гавемеєр та Норт 8 вул., Бруклин.

Любов до рідного краю, це провідна ідея „Запорожця", а її втіленням є Іван Карась: веселий, безжурний і завзятий козак, для якого найвищою честю є вояцька слава, бойове побратимство, та Одарка, його дружина, тип української жінки, якій припадає тяжке завдання, зберегти родину на чужині, цю основну клітину народу.

В опері, крім солістів, візьме участь парафіяльний хор, танкова група учнів школи українознавства в Брукліні і камерна оркестра В. Босого.

Беручи до уваги, що ввесь дохід призначений на будову парафіяльної школи, сподіваємося, що на виставу прибуде громадянство не тільки з Брукліну, але із Мангеттену та околиці Ню Йорку, тим більше, що проблема будови школи та збереження українського молодого покоління є для нас дуже актуальною і пекучою.

Останній чумак

Московський журнал „Огоньок" містить цікавого листа своєї читачки з с. Глазівка Приморського краю (Далекий Схід). Ось уривки з нього:

„У нас в селі проживає 112-літній колгоспник Андрій Пантелеймонович Пономаренко. Донька його має 66 років, син — 63, молодша донька, яка мешкає в сусідньому селі — 58. Старших дітей уже немає в живих. Живе Андрій Пантелеймонович у своїй скромній хатині сам-один. Він сам готує собі їжу, пече хліб, навіть пере, пиляє і рубає дрова, ходить у ліс по гриби і дикий виноград. Він працює в колгоспі: робить бочки, лопати, граблі. Здоров'ям втішається добрим: ходить без палиці, пам'ять має глибоку, пам'ятає як жив за кріпацтва. Андрій Пантелеймонович ніколи не хворів, і тільки один раз, каже він, стався з ним цікавий випадок. Живши замолоду на Україні, звідки переселився пізніше з батьком на Далекий Схід, возив він сіль з Криму. Одного разу під час завірюхи застудився, якийсь час перехворів і... помер. Три дні його не ховали, і раптом він прокинувся: виявляється, що це в нього був летарґічний сон.

Працює Андрій Пантелеймонович — сто років, цілий вік! Дуже шкода, що ми мало знаємо про таких дивовижних людей, як Андрій Пантелеймонович, — нарікає дописувачка журналу. — Про них майже ніколи не говорять через радіо, їх не показують в кіні, рідко пишуть про них в газетах. Не догадуються наші письменники скласти на підставі оповідань таких довгожителів книжки, що були б куди цікавіші за архівні документи."

З НАШИХ БУДНІВ

„КУМ ДО КУМИ ЗАЛИЦЯВСЯ . . ."

Не можна того сказати, щоб американська преса була б для нас вийнятково ласкава, зокрема тут, у Метрополії світу. Це вже рахується велике свято, як появиться часом, тут і там, якась прихильна згадка про українців, чи Україну. Багатьом журналістам, репортерам, чи радіо - коментаторам слово „українець" просто таки через горло не перейде.

То ж немало здивувала мене коротенька, бо на 11 рядків друку, новинка, в популярному магазині „Нюзвік" (з 28-го січня), в якій згадано Україну аж три рази!

Над новинкою — інтересний образочок - знімка: Микита Хрущов, у вишиваній сорочці, залицяється до жінки Тіта.

„Це було минулої осени в Бріоні, Югославія, — читаємо під образком. — Секретар Комуністичної Партії, Микита С. Хрущов, який звичайно дудлить водку, перекинувся на сливовицю. Це додало йому духа і він нахилився, щоб поцілувати чудову дружину маршала Тіто Йованку. Пані Тіто, глянувши полохливо на головіка, ухилилася від поцілунку".

Але Хрущов з України (так і написано) не здавав позицій і, щоб розкрохмалити Тітову, заспівав їй українську пісню. В новинці, на жаль, не сказано, що це була за пісня, може „У сусіда хата біла, у сусіда жінка мила". Мабуть від тієї пісні серце красної Йованки стало трохи м'якнути, бо Микита Сергієвич висунув, раптом, пропозицію — давайте, підемо прогулятися в садку!

Та тут наступило застереження з боку маршала Тіто:

— Пізня година, — сказав Йосиф, насупившись. — Пора йти спати.

— Срунда! — засміявся Микита. — На Україні товариство аж тоді розходиться спати, коли всі бутилки спорожнено.

І хоч, як пише „Нюзвік", ще багато бутилок потім спорожнено, проте Хрущову не повелося вкрасти „кісса" від Йованки . . .

От, маєш, амбасадора української справи, козака, і, вибачте на слові, кавалера: надів вишивану сорочку, і „в сині штани вбрався", і співав українську любовну пісню, а дівчини таки не поцілував! Навіть на цьому відтинку пропаґанда нашої справи не дописала і вийшла компромітація.

Але не вийде ворогам їх номер — здискридитувати, з допомогою Хрущова, все українське парубоцтво! „Є ще порох в наших порохівницях, не затупіли ще козацькі шаблі!" Хто хоче дійсно бачити квіт головічого роду, нашу стару, молоду і наймолодшу „войну" — хай прийде в цю суботу на вечерниці „Червоної Калини"!

До Українського Народного Дому в Ню Йорку — розуміється.

Ікер.

✝

Ділимося сумною вісткою з усіма Рідними і Приятелями, що в понеділок, дня 18-го лютого у Филаделфії відійшла від нас у вічність заосмотрена Найсвятішими Тайнами наша Найдорожча Дружина, Мама і Бабця

Стефанія з Карпинських БЕЗБОРОДЬКО

бувша учителька на Буковині

Панахида за спокій душі буде відправлена в похоронному заведенні В. Креденсора при 25-ій і Бравн Стріт у Филаделфії у середу дня 20-го лютого, о год. 8-ій вечора. Похорон відбудеться в четвер дня 21-го лютого з того ж заведення о год. 9-ій рано до церкви св. Володимира при Беркс вул., а звідтам на цвинтар св. Андрея у South Bound Brook, Н.Дж.

У глибокому смутку —
Муж — Дмитро
Дочки — Марія, Олександра, Надія, Ярослава та Наталка
Зяті — Дмитро, Володимир та Юрій
Внук — Константин

Адреса: 847 N. 26th St., Philadelphia 30, Pa.